

◆ Biz qayıtdıq, Vətən!

Dünyada elə şəhərlər var ki, onların gözəlliyi haqqında çox oxuyur, çox eşidir. Eşitdikə də ürəyimizdən keçir ki, gedib o gözəllikləri yaxından görək. Amma bəzən ömrümüz boyu o şəhərlərə həsrət qalır...

İllərdən bəri həsrətini çəkdiyimiz, onu görmək arzusu ilə yaşadığımız gözəl məkənlərdən biri də Xocalı idi. Təəssüflər olsun ki, bu şəhər yaddaşlarda həm qədim yaşayış məskəni, həm də sakinlərinin soyuq bir qış gecəsində erməni qəsbkarları tərəfindən dağıtdı, meşələrdə güllələnmiş ilə qalmışdı. Xocalı haqqında deyilən, yazılan qan qoxulu ifadələrdən tüklerimiz biz-biz olurdu. Azərbaycanın bu gözəl diyarında törətdikləri faciəyə, qanlı əməllərə görə erməni separatçılarına nifrətlər yağdırırdıq.

30 ildən çox idi ki, ürəyimizdən həm gedib Xocalının gözəlliyini görmək, həm də günahsız insanların öldürüldüyü yerləri ziyarət etmək keçirdi. Amma ermənilər sakinlərini vəhşicəsinə qətlə yetirdikləri Xocalı şəhərini 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə işğal etmişdilər. Bir gecənin içində onlarca sakinin qanı töküldüyü şəhər düşmən əlinə keçmiş, yağmalanmış və dağıdılmışdı. Xocalı işğal altında inildesə də, yolları bağlı olsa da, bu doğma şəhərimizi görmək arzusu həmişə ürəyimizdə əbədi məşəl kimi yanırdı. Ümid edirdik ki, Xocalıya gedən yollar açılacaq. Həmin xoşbəxt gün mütləq həyatımıza qədəm qoyacaq...

Gerçəkləşən xəyallar, çəkilən geniş yollar

19-20 sentyabr 2023-cü ildə Azərbaycan Ordusunun Qarabağda erməni separatçılarına qarşı həyata keçirdiyi uğurlu antiterror tədbirlərindən sonra Xocalıya gedən yollar açıldı. 31 ildən sonra Azərbaycan Ordusunun cəsur zabit və əsgərləri qəhrəmanlıqları ilə xəyalları gerçəkləşdirdi.

Biz də bunun sevincini yaşaya-yasaya Xocalıya gedirik. Gedirik ki, bu şəhərin gözəlliyinə baxaq, köçkünlük həyatına "əlvida" deyib doğma ocaqlarına qayıtmış sakinlərlə görüşüb söhbət edək. 32 ildən sonra ata-baba yurdunun işığına yığılmış insanların sevincinə sevinc qataq.

...Günəş qızarmış üfəqdən Yer üzünə boylanmağa hazırlaşır. Xocalıya tez çatmaq üçün yuxudan erkən oyanmışıq. Ağdam keçid məntəqəsinin qarşısında xeyli maşın dayanıb. Bizim kimi hamı Qarabağ - Əsgəranı, Xocalını, Xankəndini, Şuşanı və başqa gözəl məkənləri görməyə tələsir. Sənədlərin yoxlanışından sonra yolumuza davam edirik. Ağdamın mərkəzinə doğru uzanan yeni çəkilmiş geniş yol bizi doğması kimi qoynuna alır. Əvvəllər bu yerlər nə vaxtsa döşənmiş asfaltdan adda-budda "yadigar" qalmış çala-çökək yol idi. İndi yolun əvvəlki görkəmindən heç bir əsər-əlamət qalmayıb. Qısa müddət ərzində çox geniş və rahat yol salımb.

Üzü Xocalıya gətirdiyimiz yoldan Ağdam şəhərində aparılan quyuçuluq işləri aydın görünür. Görüklərindən ürəyimiz açılır. Yeni kəndlər salınır, evlər tikilir. Təzə salınan kənd və qəsəbələri birləşdirəcək yeni yollar çəkilir. Üst-üstə qoyulan hər daş, çəkilən hər metr yol Ağdamın gözəlliyinə gözəllik qatır, sabahına işıq salır. Uzun müddət rayonun ərazisini işğaldan saxlayan qəsbkarlar kəndləri viran qoyublar, evləri dağıdıblar.

İlham Əliyev Xocalını gülüstana çevirir

Bu dəhşətli mənzərə gözümüzü yaşardır, ovqatımızı korlayır. Bütün bu ürəkdağlayan mənzərələr düşmənlə olan nifrətimizi ikiqat, üçqat artırır. Şükürlər olsun ki, ermənilərin vəhşicəsinə dağıtdıqları evlərin yerindən təzələri boy verir. Bu qəlbəoxşayan mənzərələr ürəyimizdə dolayan kədəri qovub bizdən uzaqlaşdırır. Qarabağın işıqlı sabbahlarına fokuslanmış gözəl fikirlər ovqatımıza rəng çalarları qatır. Ümid edirik ki, növbəti gələcəyimizdə yeni salınan kəndlərə doğma sakinlərin köçdüyünü görəcəyik.

Zeynəb Sadıqova:

- 32 illik həsrətdən sonra Xocalını görmək üçün burnumun ucu göynəyirdi. Axır ki, həmin günü görmək, onun sevincini yaşamaq mənə nəsib oldu.

Xocalıya qayıtdım. Doğma ocaqlarımızın torpağından, daşından öpdüm. İndi özümü dünyamın ən xoşbəxt insanı hesab edirəm. İşğal dövründə ermənilər şəhərimizi dağıtmaqla, uçurmaqla məşğul olublar. Biz yavaş-yavaş Xocalını qurub-yaradacaq, onu daha da gözəlləşdirə-gözəlləşdirə düşməne gözdağı verəcəyik.

Mahir Hümətov:

- 28 may 2024-cü ildə Xocalıya qayıtdım. Həmin gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dövlətin tikiyi evlərin sənədlərini bir qrup xocalılıya təqdim etdi. Çox unudulmaz bir gün yaşadım. Həmin gün həm Prezidentimizlə, Müzəffər Ali Baş Komandanla görüşdüm, həm də Xocalıya, doğma evimə, el-obama qayıtdım. Ömrümüz boyu bizə bu sevinci yaşadamlarına minnətdar olacağıq. Prezident İlham Əliyev indi Xocalını gülüstana çevirir.

Şəhidlərin ruhu da sakitlik tapmışdı

Yollar bizi irəli aparırdıqca yeni salınan, yeni tikilən Ağdam rayonu yavaş-yavaş arxada qalır. Şəhidlər xiyabanının yaxınlığından keçirik. Xiyabanda xeyli ziyarətçi gözü dəyir. Rayon işğaldan qaldığı illərdə erməni separatçıları xiyabandakı bütün məzarların başdaşlarını sındırmış, qəbirləri təhqir edib tanınmaz hala salmışdılar. Ağdam işğaldan azad olunandan sonra rayon sakinləri yavaş-yavaş əzizlərinin məzarını düzəltməyə başlayıblar. Bəzi məzarların üstündə şəhidlərin böyüdülmüş şəkillərini gördük. Doğmaların, əzizlərinin ziyarətindən şəhidlərin ruhu sakitlik tapmışdı.

Qarabağın dərinliklərinə, gözəlliklərinə doğru uzanan yollar yavaş-yavaş bizi Əsgəran qəsəbəsinə yaxınlaşdırır. Qəsəbə bizi əson sərni mehi və sükutu ilə qarşılayır. Yolumuzun üstündəki tarixi şahidlik edən Əsgəran qalasıdır. Bir çox dövlət idarəsi yavaş-yavaş işə düşür. Erməni separatçıları antiterror əməliyyatı zamanı qəsəbəni könüllü şəkildə, özü də tez bir zamanda tərk etdiklərinə görə evləri, binaları yandırmışa vaxt tapa bilməyiblər. Buna görə də tikililər salamat qalıb.

Qəsəbənin küçələrində sakitlikdir. Adamlar gözə çox dəymir. Mağaza və dövlət idarələrinin qarşısına vurulmuş lövhələr diqqətimizi cəlb edir. Binaların ən yüksək nöqtəsində üçrəngli bayrağımız dalğalanır. Çox qürurverici mənzərədir. Artıq bir zamanlar bu binaların üstündən asılmış xunta rejiminin əski parçasına bənzəyən bayrağı gözü dəymir. Bu gün onların hamısı ayaqlar altında tapdalanır. Qə-

"Gözün aydın, Vətən, biz qayıtdıq!"

Əsgəran qəsəbəsindəki məktəb binasının qarşısında təmizlik işləri aparılan gənc bir oğlanla tanış olduq. Söhbət zamanı öyrəndik ki, Baxşeyiş Rüstəmov əslən Laçın rayonundandır. Hərbi xidmətdən yeni-cə qayıdıb. Hazırda qəsəbədə bər-

pa işləri aparın şirkətlərdən birində çalışır. B.Rüstəmov deyir: "Qarabağı görmək çoxdankı arzum idi. Ona görə də əlimə düşmüş fürsəti buraxmadım. Xeyli müddətdir ki, Əsgərandə işləyirəm. Xocalını, Xankəndini, Şuşanı və başqa kənd və qəsəbələri də gedib görmüşəm. Qarabağı təsvir edildiyindən, yazıldığından da gözəldir. Qarabağın

pa işləri aparın şirkətlərdən birində çalışır. B.Rüstəmov deyir: "Qarabağı görmək çoxdankı arzum idi. Ona görə də əlimə düşmüş fürsəti buraxmadım. Xeyli müddətdir ki, Əsgərandə işləyirəm. Xocalını, Xankəndini, Şuşanı və başqa kənd və qəsəbələri də gedib görmüşəm. Qarabağı təsvir edildiyindən, yazıldığından da gözəldir. Qarabağın

şurdu. Fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə ermənilər Xocalıya hücum edəndə yaxın qohumlarımı, əzizlərimi itirdim. Onları ermənilər Kətil dağının qarlı meşələrində qanlarına qəltan etdilər.

32 ilə yaxın nisgillə dolu həyat yaşadım. Amma bir gün, bir an olsa belə Xocalını unutmıdım. Doğma ocaqların həsrətini çəkə-çəkə geri dönməyimiz günü gözlədik. 2023-cü il sentyabrın 19-20-də Qarabağda keçirilən antiterror tədbirləri nəticəsində Xocalı işğaldan azad olundu. Bu xəbəri eşidəndə sevincimdən hönkür-hönkür ağladım. Doğma şəhərimizi erməni separatçılarından təmizləmişdik, intizara son qoyulmuşdu. 32 illik həsrətdən sonra Xocalını görmək üçün burnumun ucu göynəyirdi. Axır ki, həmin günü görmək, onun sevincini yaşamaq mənə nəsib oldu.

28 may 2024-cü ildə qoynunda doğulub böyüdüyüm Xocalıya qayıtdım. Doğma ocaqlarımızın torpağından, daşından öpdüm. İndi özümü dünyamın ən xoşbəxt insanı hesab edirəm. İşğal dövründə ermənilər şəhərimizi dağıtmaqla, uçurmaqla məşğul olublar. Biz yavaş-yavaş Xocalını qurub-yaradacaq, onu daha da gözəlləşdirə-gözəlləşdirə düşməne gözdağı verəcəyik.

Əzəmətli Xocalı dağları

- İnsan həyatında əlamətdar günlər çox olur. Belə günlərdən biri də uzun ayrılıqdan sonra doğma ocaqlarına döndüyün gündür, - deyir Xocalı sakinisi Mahir Hümətov söhbətində qoşuldu:

- İndi ata-baba yurduna döndüyümüz günlərin sevincini yaşayırdım. Erməni işğalçıların Xocalıya hücumları 1991-ci ildən başladı. Mən də tay-tuşları kimi silaha sarılıb şəhərimizin müdafiəsinə qalxdım. Qüvvələrimiz bərabər olmadığına görə düşmən doğma ocaqlarımızı işğal etdi, silahsız camaatı qarlı meşələrdə güllələdi. Xatırlayıram ki, biz Xocalını on beş-yirmi avtomatla qoruyurdun. Biz torpaqlarımızı itirsək də, mürdliyimizi, igidliyimizi və cəsarətimizi itirmədik.

Uğurla başa çatın döyüşlərdən sonra şanlı Azərbaycan Ordusu uzun illər işğaldan qalmış bölgələrimiz kimi, Xocalıdan da erməniləri qovub çıxardı. Eşitdiyimiz bu sadə xəbər uzun illər qaysaq bağlamayan yaramıza məlhəm oldu.

Yavaş-yavaş doğma ocaqlarımıza qayıtmağa hazırlaşdıq. Şükürlər olsun ki, həsrətini çəkdiyimiz günlərin sevincini yaşamağa da tələminizə yazıldı. 28 may 2024-cü ildə Xocalıya qayıtdım. Həmin gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dövlətin tikiyi evlərin sənədlərini bir qrup xocalılıya təqdim etdi. Çox unudulmaz bir gün yaşadım. Həmin gün həm Prezidentimizlə, Müzəffər Ali Baş Komandanla görüşdüm, həm də Xocalıya, doğma evimə, el-obama qayıtdım. Ömrümüz boyu bizə bu sevinci yaşadamlarına minnətdar olacağıq. Prezident İlham Əliyev indi Xocalını gülüstana çevirir.

Keçmiş məcburi köçkünlərdən üroklərə rahatlıq gətirən bu xoş sözləri eşidəndən sonra başımızı qaldırıb yaşılığa bürünmüş dağlara baxdıq. Uca dağlar şəhərin sakinləri kimi çox vüqarlı, qürurlü və əzəmətli görünürdü. Baş buludlara söykən dağların özəmətinə baxanda əmin olduq ki, bu gündən sonra Xocalının torpağının da, daşının da üzü həmişə güləcək. Çünki artıq bu yerlərin əsl sahibləri həmişəlik olaraq geri dönüb doğma şəhərlərimizə sahib çıxdılar.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,

"Azərbaycan"

Bakı-Xocalı-Bakı